

KÜLÖNFÉLÉK.

Angolhoni vendégeink. Angolhoni vendégeink közül Miss Tagart és Miss Hill és Mr. Warschauer úr october 30-án Budapestről Salzburg és Münchenen át visszautaztak Angliába. Ierson Henrik titkár úr pedig, miután a Társulat helyettes titkárától levelet kapott, hogy tovább is maradhat, oct. 31-én este főt. Ferencz József püspök úr s Kovács János igazgató kíséretében Kolozsvárra érkezett. Az indóháznál az egyházközség tagjai számosan jelentek meg a kitünő, kedves vendég fogadására, s Péterfi Dénes helybeli lelkész angol nyelven a következő beszéddel üdvözölte:

„Tisztelendő úr! Nagy örömünkre szolgál, hogy önt Kolozsvárt üdvözölhetjük. Ön épp most vett részt egy ünnepélyen, melyet az angol, amerikai és magyar hittestvériség nagyszerű eredményének tekinthetni. És most eljött ide, hol a magyar unitarismus bölcsőjét ringatták. Szive azt parancsolta, hogy jöjjön és lássa vallásunk régi hazáját, a világon a legrégebb unitárius egyháznak születéshelyét és hogy annak multjára vis-zatekintve lelke szent és dicső emlékekkel teljék bé. Az angol szellemenben erős az érzék a történelmi iránt. Az önök bámulatos intézményei, politikaiak és egyháziak, mind egy nagyszerű történelmi evolutiónak a fejleményei. De kétségtelenül nem csak a mult az, a mi önt érdekli, a mi önt ide hozta. Mult és jelen egyénre és nemzetre nézve, mely élni kíván, csak arra való, hogy a jövendőöt készítse elő. S mi teljesen hisszük és reméljük, hogy az ön látogatásának célja egyfelől anyagot, elemeket gyűjteni, melyek szükségesek arra nézve, hogy az ön alkotó szelleme ez országban és a saját hazájában levő unitárius egyházak számára a legszebb és legnemesebb gyümölcsöket teremhesse. Mi az ön személyében az angol unitarismus egyik legkitünőbb képviselőjét, a Brit és Külföldi Unitáris Társulat nagyérdemű titkárát vagyunk szerencsések tisztelni és mi önt teljes szívünkéből üdvözöljük.“

Ierson ur meghatottan köszönte meg a szives fogadtatást s örömet fejezte ki a felett, hogy az unitarismus ős fészkrét megláthatja. Itt

tartózkodása alatt a püspök urnál volt szállva, hol a magyar családi életet, melyet látni vágyott, közelről megismerhette. Másnap legelőször is a templomot, leányiskolát s a főtanodát nézte meg. A templom oelseje, merész ivézeteivel nagyon meglepte. Az ifjuság a diszteremben gyült össze, a hol Kovács János igazgató bemutatása után, Gál József isk. főnök egy csinos angol beszéddel üdvözölte az ifjuság nevében, mely igen kellemes benyomást tett reá, s meleg szavakban válaszolt. Ugyan ez alkalommal Demeter Dénes papnövendék próba-szónoklatot tartott. Délben a püspök urhoz, este pedig Boros György tanárhoz volt meghiva többek társaságában. Vasárnap d. e. a templomba ment, a hol Mózes András lelkész beszédje végén szépen alkalmazta reá a testvéri szeretet érzelmét, mely őtet a messi távolból körünkbe hozta. Az isteni tisztelet végeztével az E. K. Tanács ülésén jelent meg, hol a főt. püspök úr a következő beszéddel fogadta:

„Mlgs. és főt. E. K. Tanács! Igen kedves kötelességet teljesítek, midőn Tisztelendő Jerson Henrik urat, a Brit és Külföldi Unitárius társulat nagy érdemű titkárát bemutatni szerencsés vagyok. A mélyen tisztelt titkár, ur, mint a társulat küldötte vett részt a közelebbi múlt vasárnapon budapesti templomunk felszentelési ünnepélyében s ugyancsak a társulat megbízásából jött el hozzánk Kolozsvárra is, hogy egyházi és iskolai ügyeinkkel közelebről és személyesen megismerkedjék.

Legyen testvéri szeretettel üdvözölve hazánk erdélyi részében, hol Európa minden államaít megelőzőleg biztosított törvény által a lelkiismeret szabadsága már 1557-ben a tordai országgyűlésen. Legyen szívből üdvözölve itt Kolozsvárt hol ama törvény alapján először hangzott el Dávid Ferencz ajkairról 1546-ban az unitárius vallás alaptétele: „egy az Isten“ s a honnan az ige mint villanyszikra, rövid idő alatt egész Erdélyt bejárta, nagyszámu gyülekezeteket alapítva mindenfelé, melyekben Erdély színe-java tett vallást az apostollal arról: hogy nekünk egy Istenünk van, a ma z A t y a.

Azóta nagy időket élt át és számos viszontagságokon ment keresztül egyházunk, úgy hogy Isten jósága és szeretetteljes gondviselése mellett csak hitelődeink buzgóságának, kitartásának és áldozatkészségének köszönjük fenmaradásainkat. Nem hízelnénk magunknak azzal, hogy a mélyen tisztelt titkár urat, a ki egy nagy és gazdag világvárosból jött hozzánk, avagy csak hazánk fővárosa Budapest után is meglepnék azok, a miket itt lát. Tudjuk, hogy a mi egyházi és vallási életünk nem versenyezhet angol testvéreinkével. Mind a mellett nem kételkedhetünk benne, hogy tekintetbe véve multunk említett viszontagságait s megismerve a mi küzdelmeinket, hitelődeinkhez hasonló kitartásunk és buzgóságunk

által felmutatható eredményeket, helyzetünk és állapotaink megítélésében nemcsak méltányos fog lenni irántunk, de szeretetteljes elismerését sem vonja meg tőlünk.

Fogadja szíves köszönetünket, hogy a nagy távolságtól, az ut fáradalmaitól sem rettent vissza csakhogy budapesti templomunk felszentelése ünnepélyén velünk örvendhessen s minket itt is meglátogathasson. Megvagyunk győződve, hogy e találkozás még szilárdabbá fogja tenni angol testvéreink és közöttünk már évek óta fennálló rokonszenvet. E végre kérjük vigye meg a Brit és Külföldi Unitárius Társulatnak részünkről is legmelegebb üdvözetünket. Legyen itt mulatása kedves, hazaérkezése szerencsés. Az Isten áldja meg! éljen soká!

Miután ez üdvözlő beszédet Kovács János tolmácsolta, Jerson ur a következő értelemben válaszolt:

Főtiszt. Püspök úr, kedves hitrokonok!

Sajnálom, hogy e szívélyes fogadtatást nem viszonzhatom magyar nyelven, hogy azon fejezhetném ki azt az örömet, melyet érzek, hogy ez ősi teremben önökkel lehetek. Hiszen önök közül többen már ismeretesek voltak előttem. E terem is oly ismerősnek tetszik nekem. Az a kedves alak — (Kriza püspök képére mutatva) kinek szelid, jóságos és szellemes arczából az igazi keresztényi szeretet sugárzik ki, Londonban, Társulatunk helyiségében, épen íróasztalom felett van elhelyezve, s mikor reá tekintek, lelkesedést és erőt merítek küzdelmekhez. Köszönet, hogy az ő arczképével megajándékoztak. Az a másik, a néhai Simén Domokos képe is, valamint a tanári karé, jó ismerőseim. A Manchester New-College-ban tanult ifjaik kedves barátaim. Én tehát nem mint ismeretlen hanem mint jó ismerős jöttem önök közé. De jöttem nagy lelki örömmel azért, hogy az eddigi ismereteimet, miket részint az előttem itt járt hitrokonaim érdekes leírásaiból, a püspökkel folytatott levelezésekből, a már említett ifjakkal való személyes érintkezés útján nyert felvilágosításokból nyertem, itt a helyszínén gazdagítsam, s hazatérve helyzetöket, törekvéseiket, szükségleteiket teljes világításban állíthassam Társulatunk Tanácsa elébe, melynek jóindulatáról, rokonszenvéről meglehetnek győződve. Mí sokra becsüljük s tiszteljük az önök viszontagságteljes multját, különösen mikor szemünkre vetik nekünk Angliában, hogy az unitárius vallás afféle radicalis, tulzó vallás; hogy az csak a rideg ész és értelem, nem pedig a szív és kedély vallása: mindig büszkén hivatkozunk magyarhoni testvéreinkre, hol nemcsak az uri osztálynak, hanem az egyszerű földmives népnek is a vallása. Mí tiszteljük önökben azt a buzgóságot, kitartást, áldozatkészséget, melylyel a kereszténységnek egyszerű,

tiszta és nemes hitét megőrizték. Mí örvendünk annak a szivélyes viszonynak, mely minket összefűz. S az én főtörekvésem az lesz ezután is, hogy az még szorosabb és gyakoribb legyen.

Ezután özv. Főtiszt. Kriza Jánosné látogatta meg. Megható volt a jelenet, mikor a gyászba borult s annyi szenvedést s lelki fájdalmat átélt, s már testileg is megtört bánatos özvegygyel kezét szorított. Beszélni nem tudtak, de a rokon érzelmek hangosan beszéltek. Aval vett búcsut, hogy: „a méltó férfinak, méltó özvegye.“ Még dr. Brassait, s honfi társát — Paget Jánost látogatta meg. Érdekes volt a két ősz angol unitárius találkozása s beszélgetése.

A Hungária szállodában tiszteletére az egyházközség tagjai sikerült bankettet rendeztek, hol a felekezeti érdekek mellett a magyar és angol nemzet közötti rokonszenv is számos szép pohárköszöntőben nyert kifejezést.

Este az „Angol társalgó-kör“ vendége volt, hol Kovács János, a kör elnöke, mutatta be a kör tagjainak, s üdvözölte nemcsak úgy mint az unitáriusok, hanem mint a magyar nemzetnek egy meleg barátját. Felemlítette azt a rokonszenvet, mely a két nemzet között létezik; s hogy mennyire hasonlít az angol és magyar nemzet történelme egymáshoz. Anglia és Magyarország sokáig két erődje volt az alkotmányos szabadságnak. „Mí örvendünk, hogy egy oly nagy nemzetnek, mely a világnak annyi kitünő gondolkozót adott, egy derék fiát körünkben üdvözölhetjük, s hogy viszonzhatjuk némi részben azt a szives vendégszeretetet, melylyel hontalan menekültjeinket Albion szabad földjén függetlenségi harczunk lezajlása után fogadták. Épen ezért felekezeti különbség nélkül szivesen látott kedves vendége körünknek.“

Jerson ur meg volt lepetve, s örömet fejezett ki a felett, hogy oly sokan beszélnek angolul Kolozsvárt. S hogy már most otthon képzei magát, s mivel elemében van, sok mindenféléről beszél, ha nem lesz terhünkre. Megköszönve a barátságos fogadtatást, először is az angol nyelvről s annak sajtóságairól tartott rendkívül érdekes előadást. Azután Irland helyzetéről nyújtott érdekes képet. Továbbá beszélt a socialismusról is. A toastok mind angol-módon folytak.

Nov. 3-án, hétfőn a piaczi templom belsejét, Mátyás király születési házát nézte meg, s az élettani, egészségügyi s vegytani intézeteket. Dr. Klug, dr. Rózsahegyi és Fabinyi egyetemi tanárok mutatták meg a nevezett intézeteket. Őszintén elismerte, hogy ilyen berendezésű intézetek hazájában nincsenek. Ő is 20 évig tanított az University Collegében, tehát mint tanári ember véleményét vehetjük. Kolozsvár szép fekvésében nagyon gyönyörködött. Hanem a rossz útainkat kifogásolta, s a vízvezeték hiányát erősen hangsúlyozta, a mi a tisztaságnak nélkü-

lözhetetlen kelléke. Nagy vásár lévén, jó alkalma volt a különböző népviselet megismerésére.

Délben Péterfi Dénes, lelkész adott ebédet vendégünk tiszteletére a Hungáriában, hol többen voltak hivatalosok, s Ierson úr megköszönte Péterfi barátunknak, hogy alkalmat adott az elbúcsuzásra hitrokonaitól. Megható szavakban adott kifejezést lelki megelégedésének, s abbeli örömének, hogy körünkbe jöhetett. Most csak arra kéri az Istent, hogy szerencsésen érkezhessék hazájába, hol szívének gazdag tárházát bemutathassa honfitársainak. Nov. 4-én reggel szívélyes búcsuzás között távozott el körünkől. Isten éltesse sokáig egyházunk és hazánk derék barátját!

Jakab Elek, az akadémia rendes tagja, a templom felszentelési ünnepélyre egy emlékiratban megírta, az egyházközség megbízásából, az unitarizmusnak, főkép a hazai unitarizmusnak történelmét, küzdelmeit, keletkezésétől fogva máig. Ez érdekes kis mű, mely végül a budapesti egyház és az új templom történelmét adja elő, különösen fontos adatokat tartalmaz az angol, amerikai és magyar unitáriusok viszonyairól. E mű megírásával szerző hasznos szolgálatot tett nem csak a budapesti ekkleziának, hanem egész vallásközönségünknek is.

A Károli ünnepély. Károli Gáspárnak, a magyar biblia fordítónak f. évi sept. 14-én nagy ünnepélyességgel leplezték le a szobrát Gönczön, a hol ő pap volt. A ref. és ág. hitvallású egyházaknak számos kitűnősége és nagy közönség volt jelen. Az ünnepi egyházi beszéd és az életrajz mellett br. Prónay az ág. hitv. egyházak főfelügyelője tartott beszédet, Szász Károly ref. püspök meg irodalmi tanulmányt olvasott fel a magyar protestans biblia-fordítóról. A lapok melegen emlékeztek meg ez ünnepélyről, a prot. heti lapok terjedelmes cikkeket irtak, a „Sárospataki Lapok“ pedig egy díszes számot adott ki ez alkalomból, melynek minden cikke Károlit ünnepli. A magyar protestans szellemnek eme föllángolását, mely a Károli ünnepélyen nyilvánult, örömmel jegyezzük fel mi is. Hogy mi unitáriusokul nem vettünk részt az ünnepélyen, azt éppen úgy sajnáljuk, mint az okot, mely a részvételtől visszatartott. De azok után, mik a Magyar Prot. Irod. Társulat megalakítása körül történtek, másképp nem cselekedhattunk. Talán eljön az az idő, midőn a magyarhoni protestansok megtalálják azt a formát, melyben testvériesen ünnepelhetnek együtt; talán ez ünnepély is e tekintetben egy lépés előre. Bármiként legyen, egy cél közös marad: a magyar protestantismus szolgálata.

Papi békőszöntő. H. Oklándon Sándor Ferencz érdemes lelkész, kinek két fia szintén lelkész, másik fia, Sándor Mózes pedig Ud-

varhely megye derék tanfelügyelője, 41 évi buzgó szolgálat után nyugalmába lépven, helyébe Pál Ferencz, recsenyédi fiatal pap választatott meg. Békösöntőjét f. évi nov. hó 2-án tartotta meg. Szép beszédével — mint tudósítónk írja — megnyerte hallgatói szívét. Működésének sikert óhajtunk, s hogy legyen méltó utódja elődjének!

Jézus istensége. Egedy M. grossenhaini huszár alezredes „Komoly gondolatok“ czim alatt vallás-bölcselmi röpiratot adott ki. Jel szava: „Én mertem! . . . A röpiratban, mely tizezer példányban jelent meg, Jézus istenségének a tanát bírálja. „Szükséges — mondja — hogy épen most az egyházat fenyegető veszélyek közepette rázza az le magáról ama tan igáját, mely az igazi kereszténység lényegéhez úgy sem tartozik és a melyben a ker. egyház milliói már eddig sem hittek. Az egyház nem tanít igazat, lehetetlent követel tőlünk: az értelemmel ellenkező hit elfogadását.“ A kereszténység megalapítója Egedi szerint semmi más, mint egy nemes, nagy ember, ki arra oktatta hiveit, mikép kell felfogniok és követniök a Mózes által felállított tanokat: a szeretet szellemében. A szerző Jézus Krisztusban a ker. vallás megalapítóját tiszteli, de a vallást, meggyőződése szerént, az idők folyamán mindenféle hozzá tételekkel meghamisították. Szerző célja, hogy használjon a kereszténységnek, s ezért nem akar „rombolni“ hanem „építeni.

Gordon Sándor levele. Gordon Sándor angol barátunk arra az üdvözletre, melyet magyar barátai a manchesteri papnevelő intézet igazgatójává történt megválasztatása alkalmából küldöttek hozzá, szép levélben válaszolt, melyben a jókívánatokat megköszönve, a következőket írja: „Ama termék egyikében, hová a tanulók járnak szoktak, a „Memorial Hall“-ban az önök kitűnő püspökének és dr. Brassai tanárnak arcképeit helyezem el és a „trinitarianismus megsemmisítéséről“ tartott előadásaimban a tanulókat igyekeztem megismertetni a Dávid Ferencz, Enyedi György, Beke Dániel és Szentábrahámi Lombard Mihály neveivel és ama szolgálatokkal, melyeket ők az unitarismusnak tettek.“ A mint ebből is látszik, Gordon Sándor barátunkban, ki nyelvünket érti, a leghivatottabb ismertetőjét, üdvözölhetjük a magyar unitarismusnak.

„Bismarck bucsuja“ cz. alatt egy igen kitűnő czikk jelent meg Hönig W. tollából a „Prot. Flugblätter“-ben, melyet a „Prot. Kirchenzeitung“ is megismertetett olvasóival.

A jeles czikk a nagy férfinak nem politikai érdemeivel foglalkozik, melyek az egész világ előtt ismeretesek, hanem az egyházi életre gyakorolt befolyását méltatja.

A hatalmas férfi közvetlen soha sem gyakorolt hatást az egyházra; mert ő hivatásánál fogva is távol volt attól; hanem annál többet közvetve. Ő valódi politikus volt s politikai jellemét e szóval fejezhetjük ki:

„realismus“, a mely abban állott, hogy előtte mindig a practicus czél volt az irányadó. Ez tünik ki ott is, hol az egyházzal jön érintkezésbe. — Maga személyesen protestans. Nyilvános és magán nyilatkozatai komoly, mély és öntudatos vallásosságáról tanuskodnak. — Éppen ezért az egyházi életre gyakorolt befolyása is tagadhatatlan, mely az ő „nemzet politikai“ czéljára vezethető vissza.

„Bismarck halhatatlan ténye, a német birodalom egyesítése a protestansokra nézve, kétségkívül igen jelentékeny. A birodalom ujjaferemtése volt ez a régi kath. alap helyett prot. alapon.“ Ennek bizonyossága a prot. császárság, mely a Bismarckra oly végzetes kimenetelű „culturharcznak“ lett az oka a római egyház és az új birodalom között.

Bismarck a „nemzet-politikai“ egyesítés által ugyan nem akarta az ev. egyházat nemzeti egyházzá emelni, mert az, az orthodox áramlatok miatt lehetetlen is lett volna; de azért az ev. egyház előtt nyitva van a jövő kapuja s ha elég erős lesz, akkor amaz Unio meglesz., mely a nemzeti egységet az egyházra is átviszi, remélhetőleg a szabadság szellemében.“

De a birodalom egyesítésének még más következei is voltak a prot. egyházra. Nevezetesen annak különböző részei szorosabb kapcsolatba jöttek egymással; különösen pedig, hogy a prot Poroszország igen befolyásos állást foglalhatott el. Az ő befolyása eddig alig volt számbavehető; de mióta I. Vilmos császárban az orthodoxia egy hatalmas ellenzékre talált, azóta valóságos hatalommá lett. Az udvari papi párt (Hofpredigerpartei) lett uralkodó hatalom Németországon, mely nagy mértékben segíti elő a prot. egyház teljes diadalát.

Nem kevésbé jelentékeny a prot. egyházra Bismarcknak egy másik nagy tette: „a culturharc megszüntetése.“ A mint észrevette, hogy a harcznak egész más hatása van, mint, a mit ő számított; a mint átlátta, hogy a kath. egyház nem hogy gyengülne, hanem folyton erősödik; a mint meggyőződött, hogy a dolgok jelen állása szerint a nemzet-politikai egység mind veszélyesebbé lesz: rendkívüli elhatározással fellépett s a harcot megszüntetve, egész más utat keresett czélja felé. — Minden áron kibékülni igyekezett a kath. egyházzal, hogy annak hatalmas tömegét, mely eddig csak gát volt előtte, megnyerje s ép ezért különféle kedvezményekben részesítette azt.

Az pedig a visszavonulást a gyengülés jeléül tekintette és Windhorst által „szemtelen kívánságait“ a birodalmi cancellár elé tárta. — Ez az utolsó jelenet az uralkodó cancellár életében. Ez okozta a meghasonlást közte és a császár között.

Tagadhatatlan, hogy a nagy férfi tévedett ebben a harcban; de az is bizonyos, hogy ügyességének és bámulandó leleményességének is számtalan bizonyosságát mutatta be és hogy ez időből való beszédei egy igazi jó protestansnak mutatták be őt.

Rendkívüli nagy a hasonlóság Bismarck és Luther közt, „az új politikai Németország s az új szellemi Németország alapítója közt.“ A nagyság mindkettőnél az elementáris és csaknem emberfeletti „akarat erőben“ rejlik. Ez akaraterő mindkettőnél nagy szellemi tehetséggel van párosítva. — Valamely nagy célért kész mindkettő mindent felál-

dozni. 1517—30 és 1864—71 közti időszakok Németország történelmének classicus korai maradnak örökre.

De az emberi természetben rejlik, hogy ha egyik téren rendkívüli eredményekhez jut is, a másik téren saját maga akadálylá válik. Ezt nem kevésbé lehet mondani Lutherről, mit Bismarekról.

„De mint Luther, e mellett is a nagy Luther maradt: úgy Bismarck is a leghatalmasabb jelenség marad a német történelemben.“

Pályázati hirdetmény.

A sz. kereszturi unitárius egyházkör dalkörének nevében pályázat hirdettetik egy egyházi énekszöveg megzenésítésére.

A pályázó dallamok egyszersmind négyes férfi-karra is átírandók, de a pályadíj odaitélésénél a fő tekintet a dallamra fog fektettni.

Pályadíj 10 drb. tiz frankos arany, mely a viszonylag legjobb pályaműnek kiadatik. A pályaművek szabályszerűen fölszerelve 1891. január 1-ső napjáig alattirthoz küldendők be, ki a netalán szükséges felvilágosításokat, valamint a megzenésítendő szöveget is, megkeresésre azonnal megküldi.

Szombathalva, u. p. Székely-Udvarhely, 1890. évi szeptember hó 25-én.

SZENT-KIRÁLYI ÁRPÁD,
köri felügyelő-gondnok.

A dallamosítandó hymnus első verse a következő:

EGYHÁZI ÉNEK.

Napsúgárnak fénye ömlik
Téli tájra, éltetön;
Fagy megolvad, száz virág nyit,
Élet kél völgyön, tetőn —
És a völgyben és a bércezen
Szent nevedről szól a dal;
Kéjben úszva száll Tehozzád
Minden szív imáival:
„Egy az Isten, egy!“

Gyászhir. Máthé István, Máthé Lajos jánosfalvi tanító, VIII. gymn. osztályu fia meghalt. Egy szépreményű ifjú veszett el benne, ki irodalmi kísérleteivel is kitűnt az iskolában. Elvesztését őszintén sajnáljuk.

10,000 frtos alapítvány.

Derzsi János marosköri felügyelő-gondnok a napokban tíz ezer forintos alapítványt tett a székely-kereszturi gymnasium részére, egy tanári szék fentartására. A kellő időben, a kellő pillanatban! Elmondhatjuk, hogy a hol a legnagyobb a veszély, ott van Isten legközelebb. Ez alapítvány hivatva van a székelykereszturi iskolát szorongatott helyzetéből kiszabadítani, a fokozott igényekkel szemben is teljes épségben fentartását és felvirágozását elősegíteni. A legjobbkor jelent meg Maroskör felügyelő gondnoka, hogy e fontos helyen levő intézményét a magyar műveltségnek, megcsonkíttatni ne engedje. Nevét már e tényével is kitörülhetlenül írja be történelmünk évkönyveibe. Így fizetni vissza az egyháztól és iskoláktól nyert jótéteményt, ez több mint hála, ez alapkövetés ez iskola jövődjéhez, mely iránt a bizalmat és áldozatkészséget e fölemelő példa bizonyára csak növelni fogja.

ARANYKÖNYV.

A SZÉKELY-KERESZTURI GYMNASIUM

6-ik tanári székére tett adakozások.

III. Közlemény.

I. Tőkét.

a) Készpénzben.

A sz. kereszturi népbank (az 5-ik tanszékre)	. . .	10	frt	—	kr.
A tordátfalvi ekkla	dto	18	"	36	"
Agh Ferencz B. Hunyad a 6-ik tanszékre	10	"	—	"
Dombói egyesektől	11	"	90	"
F. váralyai	6	"	90	-
Benedek M. II. oszt. gyűjtése	5	"	—	"
Dr. Veress Vilmos k. akad. tanár	43	"	27	-
Árkosi Béla	2	"	—	-
Mihály Dénes gyűjtése	8	"	—	"

b) Kötleveiben.

Árkosi ekkla	5	évig	à	20	frt	—	kr.	=	100	frt	—	kr.
Csifó Salamon lelkész	" " "	10	"	"	—	"	—	"	=	50	"	—	"
Kádár Sándor tanító	" " "	2	"	"	—	"	—	"	=	10	"	—	"
Simó János lelkész	10 " "	3	"	"	—	"	—	"	=	30	"	—	"
Damó Dénes tanító	5 " "	2	"	"	—	"	—	"	=	10	"	—	"
Kisgyörgy Sándor lelk.	" " "	5	"	"	—	"	—	"	=	25	"	—	"
Vargyasi ekkla	10	"	"	5	"	—	"	=	50	"	—	"
Kis Tamás	5	"	"	2	"	—	"	=	10	"	—	"
Tarcsafavi Albert	5	"	"	—	"	50	"	=	2	"	50	"
Máthé János	2	"	"	5	"	—	"	=	10	"	—	"
Vida Sándor Kénos	10 " "	1	"	"	—	"	—	"	=	10	"	—	"
Sándor Mózes	5	"	"	1	"	—	"	=	5	"	—	"

Kolozsvárt, 1890. oct. 31.

Benczédi Gergely,
közpénztárnok.